

Land- en tuinbouw

Factsheet arbeidsmarkt

31 maart 2017

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

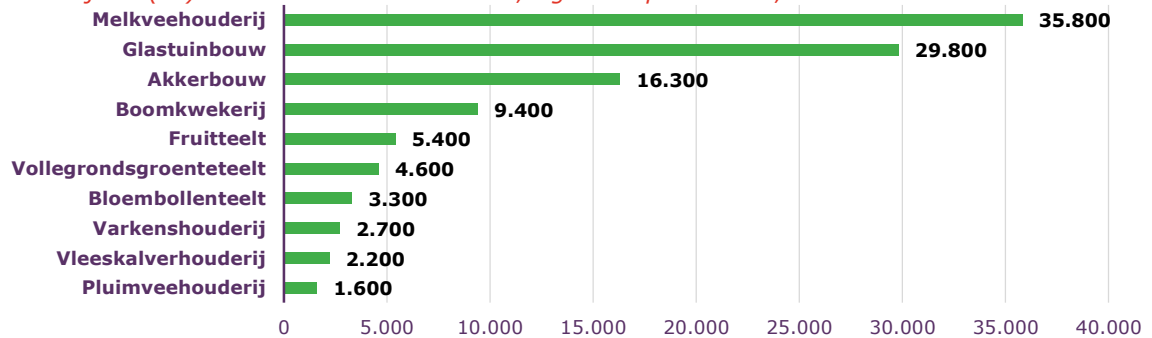
Karakteristieken van de agrarische sector

- Er zijn ruim 73.000 bedrijven in de landbouw, bosbouw en visserij. Daarvan wordt 98% gerekend tot de land- en tuinbouw. Van deze bedrijven houdt bijna de helft zich bezig met veehouderij.
- Meer dan de helft van de agrarische bedrijven is een eenmanszaak. Bedrijven met 5 werkzame personen en meer komen vooral in de tuinbouw voor. In de veehouderij is dit slechts 3%.
- De totale productie in de landbouw, bosbouw en visserij bedroeg in 2016 zo'n € 11 miljard. Dat komt neer op een aandeel van 1,8% in de Nederlandse economie. In datzelfde jaar maakte het aantal banen in de land- en tuinbouw circa 2,5% van het totaal aantal banen in Nederland uit.
- Naar verwachting groeit de productie in de sector in 2017 met +0,8% en in 2018 met +1,0%

Bron: CBS Statline en UWV Prognosecijfers 2017

Verdeling werkgelegenheid in de land- en tuinbouw naar deelsector

Arbeidsjaren (fte) werknemers en ondernemers, afgerond op 100-tallen, 2015

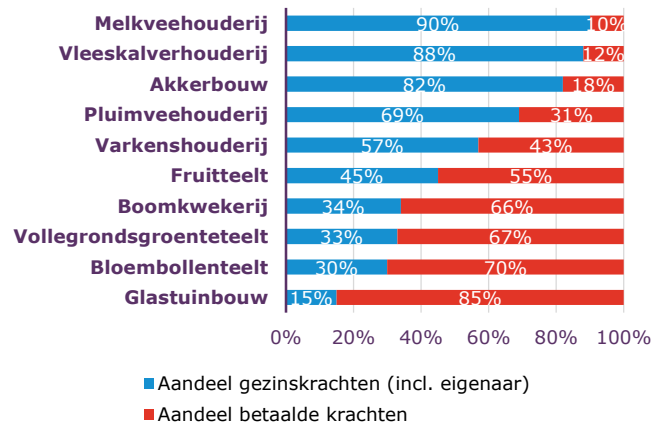

Bron: agrimatie.nl, bewerking UWV

De meeste werkgelegenheid bevindt zich in de melkveehouderij, glastuinbouw en akkerbouw. Deze drie deelsectoren omvatten tezamen ruim 50% van alle fte's die in de land- en tuinbouw werkzaam zijn. Het gaat hier om werknemers en zelfstandigen, inclusief eenmansondernemingen.

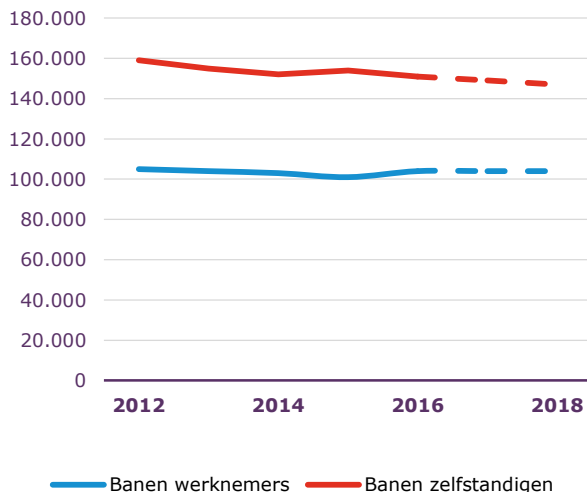
Aandeel gezinskrachten naar deelsector (2015)

In de glastuinbouw (85%) en in de bloembollenteelt (70%) is het aandeel van betaalde arbeidskrachten het grootst. Daarentegen steunen de bedrijven in de veehouderij en akkerbouw voor het overgrote deel op de inzet van het gezin.

Bron: agrimatie.nl, bewerking UWV

Ontwikkeling werkgelegenheid in de sector 2012-2016 realisatie, 2017-2018 prognose

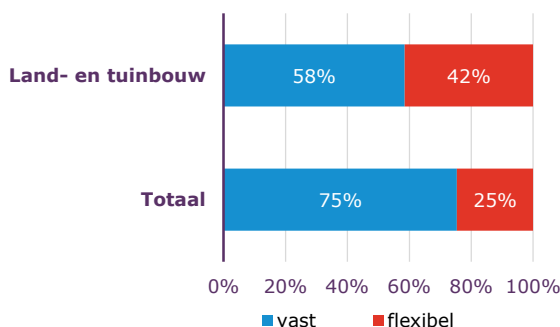
Bron: CBS, prognoses UWV (update januari 2017)

De land- en tuinbouw is één van de weinige sectoren met meer zelfstandigen dan werknemers.

- Sinds 2012 is het aantal zelfstandigen met circa 5% afgenomen. De voornaamste oorzaak van deze krimp ligt in de schaalvergroting van de agrarische sector. Onder andere door mechanisering en automatisering neemt het aantal kleine en middelgrote bedrijven af. Een andere oorzaak is dat oudere bedrijfshoofden het vaak lastig vinden een opvolger te vinden voor hun bedrijf. Daarnaast hebben kleinere bedrijven (soms) moeite hun hoofd boven water te houden.
- Het aantal werknemersbanen is de afgelopen vier jaar met 1% gedaald. Tussen 2014 en 2015 was het verlies het sterkst, maar in 2016 was er een groei van 3.000 banen. De krimp treft met name werknemers met een vaste arbeidsrelatie.
- Voor de komende twee jaar wordt een stabilisatie verwacht in het aantal werknemersbanen, terwijl het aantal zelfstandigen naar verwachting blijft afnemen (-1% per jaar, dat is een afname van circa 2.000 ondernemers per jaar).

Werkgelegenheid: kenmerken

Relatief veel flexbanen in de land- en tuinbouw Werknemers 2014

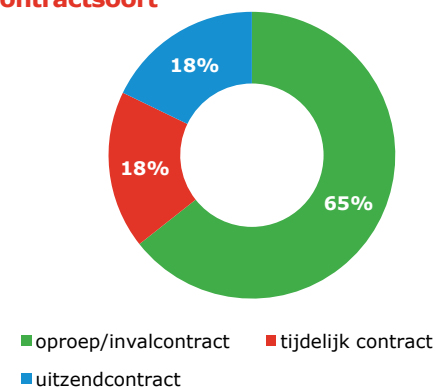
Bron: CBS

Binnen de groep van flexibele arbeidskrachten werkt een groot deel als inval-/oproepkracht (65%). De overige flexwerkers hebben een tijdelijk contract of werken via een uitzendbureau. Vaak gaat het om seizoenarbeiders die worden ingezet bij de oogst.

In 2015 heeft ongeveer 38% van de bedrijven gebruik gemaakt van uitzendkrachten. Daarvan maakte zo'n 60% gebruik van buitenlandse arbeidskrachten, vaak uit midden en oost Europa. Vooral in de paddenstoelenteelt, (glas)tuinbouw en bloembollenteelt worden veel buitenlandse uitzendkrachten ingezet.

Bron: Panteia (2016). Arbeidsmarkt Colland 2016 (onderzoek over het kalenderjaar 2015)

Flexibele arbeidskrachten naar contractsoort

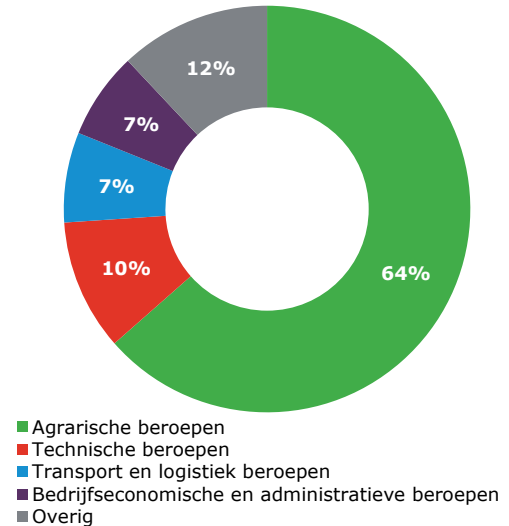
Bron: CBS, bewerking UWV

In de land- en tuinbouw wordt per persoon gemiddeld 39,1 uur per week gewerkt. Dit is veel vergeleken met het gemiddelde over alle sectoren (31 uur per week). Hoewel er veel flexcontracten zijn, ligt het aandeel voltijd werkenden hoog.

Beroepenstructuur

- Bijna twee derde van het aantal werkenden in de land- en tuinbouw heeft een agrarisch beroep, zoals melk- en rundveehouder, bloemen- en plantenkweker, groenteteler en akkerbouwer.
- Andere relatief grote beroepsgroepen zijn de technische beroepen (onder andere landbouwmachinemonteur), transport en logistieke beroepen (bijvoorbeeld vrachtwagenchauffeur) en bedrijfseconomische en administratieve beroepen (administratief-boekhoudkundig medewerkers).
- Onder overig vallen categorieën als vertegenwoordigers, verkoopmedewerkers en dierenverzorgers.

Werkende beroepsbevolking 2-jaarsgemiddelde 2014/2015

Bron: CBS, op verzoek van UWV

Top 10 agrarische beroepen

Werkzame beroepsbevolking 15-75 jaar, 2014/2015

Beroep	Aantal werkzame personen*	Aandeel op totaal agrarische beroepen
Melkveehouders en andere rundveeouders	46.000	39%
Tuinders en kwekers	21.000	18%
Akkerbouwers en groentetelers volle grond	13.000	11%
Arbeiders in de akkerbouw	8.000	7%
Arbeiders in de tuinbouw	6.000	6%
Producenten met een gemengd bedrijf	6.000	5%
Fruittelers	5.000	4%
Pluimveeouders	3.000	3%
Arbeiders in de veeteelt	2.000	2%
Arbeiders op gemengde bedrijven	< 2.000	1%

* afgerond op 1000-tallen

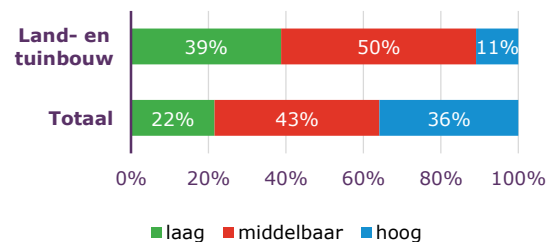
Bron: CBS, op verzoek van UWV

In de land- en tuinbouw werken

- relatief weinig hoogopgeleiden (11%); de helft van het aantal werkenden is middelbaar opgeleid en bijna 40% laagopgeleid.
- meer mannen (72%) dan vrouwen; dit is ruim boven het gemiddelde van alle sectoren (54%).
- relatief veel ouderen. Dit betreft met name zelfstandigen; van alle 55 plussers in de land- en tuinbouw is slechts 20% werknemer.

Opleidingsniveau land- en tuinbouw

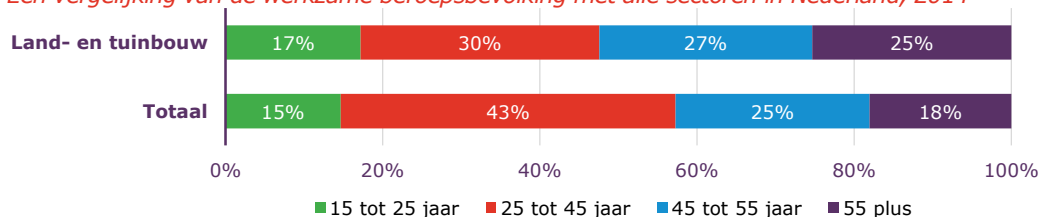
Een vergelijking van de werkzame beroepsbevolking met alle sectoren in Nederland, 2014

Bron: CBS

Leeftijdopbouw land- en tuinbouw

Een vergelijking van de werkzame beroepsbevolking met alle sectoren in Nederland, 2014

Bron: CBS

Regionale spreiding agrarische sector

Onder- en oververtegenwoordiging t.o.v. Nederland als geheel

Bron: ROA, bewerkt door UWV

- De land- en tuinbouw is vooral sterk vertegenwoordigd in de arbeidsmarktregio's Friesland, Drenthe, Stedendriehoek en Noordwest Veluwe, Achterhoek, Noord-Holland Noord, Holland-Rijnland, Gorinchem, Rivierenland, Helmond-De Peel en Noord-Limburg (donkerblauwe regio's). In deze regio's werken relatief veel mensen in de land- en tuinbouw.
- In Zaanstreek-Waterland, Zuid-Kennemerland en IJmond, Groot Amsterdam, Gooi- en Vechtstreek, Midden-Utrecht, Rijnmond, Drechtsteden, Midden-Gelderland, Rijk van Nijmegen en Zuid-Limburg is de land- en tuinbouw sterk ondervvertegenwoordigd (donkerrode regio's).

Vacatures

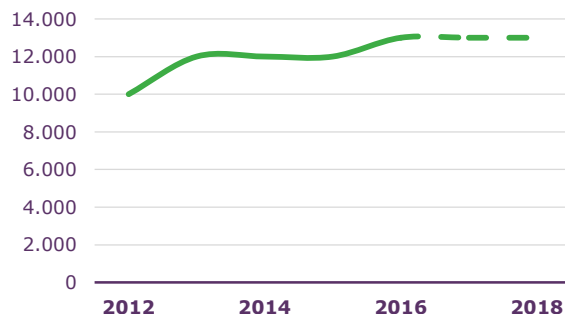
De belangrijkste wervingskanalen waarmee in de agrarische sector personeel wordt aangenomen zijn:

- uitzendbureau
- spontane/open sollicitaties
- relaties

Dit betekent dat cijfers over de gepubliceerde vacatures geen volledig beeld geven over de vraagzijde van de land- en tuinbouw. Wel geven de cijfers een indicatie van de *ontwikkeling* van baanopeningen in de sector.

Vacatureontwikkeling in de agrarische sector

2012-2016 realisatie, 2017-2018 prognose

Bron: CBS, prognoses UWV (update januari 2017)

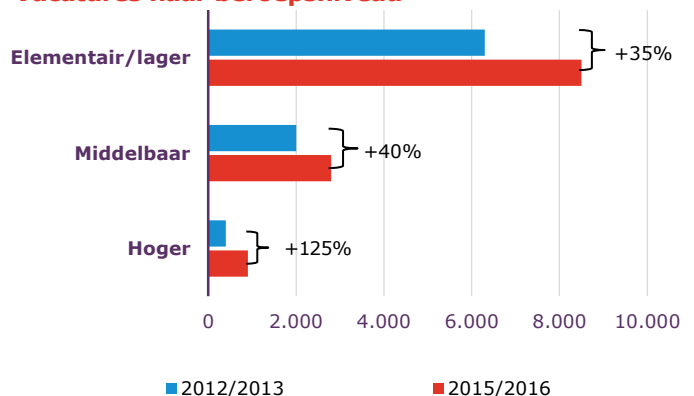
- Na een stijging van het aantal vacatures tussen 2012 en 2013, toont de vacaturemarkt een vrij stabiele ontwikkeling. In 2016 is het aantal vacatures weer gegroeid tot circa 13.000. Dat is 30% meer dan in 2012.
- Voor de komende twee jaar wordt een stabilisatie verwacht in het aantal vacatures.

Kenmerken van vacatures in de agrarische sector:

- het gaat vaak om tijdelijke banen met een looptijd korter dan een half jaar;
- vergeleken met andere sectoren gaat het vaak om werk waarvoor geen startkwalificatie is vereist;
- bij meer dan de helft van de vacatures speelt relevante werkervaring geen rol;
- van de vervulde vacatures heeft ruim 70% betrekking op een baan van 32 uur per week of meer.

Bron: UWV (2016), Vacatures in Nederland 2015

Vacatures naar beroepsniveau

Bron: UWV

Meest voorkomende vacatures in de agrarische beroepen

1. arbeider tuinbouw
2. arbeider veeteelt
3. landbouwmachinebestuurder
4. arbeider akkerbouw
5. arbeider landbouw gemengd bedrijf

Bron: UWV

Trends, kansen en bedreigingen

- **Verbreden van activiteiten** (branchevervaging) om nieuwe markten aan te boren: naast de agrarische werkzaamheden bijvoorbeeld een camping of bed and breakfast starten, recreatieve activiteiten aanbieden of een winkel aan huis beginnen. Ook komen er steeds meer zorgboerderijen en zijn er agrariërs die investeren in wind- en zonne-energie of biogas.
- **Specialisatie en schaalvergroting**: het aantal bedrijven neemt af, terwijl de productie toeneemt. Dit komt onder andere door technologische innovatie (smart farming): toename van hightechsystemen en datatechnologie, zodat bedrijven steeds beter weten wat er op de vierkante kilometer gebeurt. Dit kan leiden tot kostenbesparing door gerichte inzet van voer, kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Hierbij hoort ook de inzet van drones in het kader van precisielandbouw (gewassen sproeien, percelen scannen). Ook binnen de glastuinbouw neemt de inzet van technologie toe. Daardoor veranderen de eisen die aan het personeel worden gesteld.
- Toenemende **behoefte van consumenten** aan gebruiksgemak, sfeer, smaakbeleving en expressie. De sector speelt in op deze trends bij consumenten. Zo neemt de productie van snackgroente (zowel bij komkommers, paprika's als tomaten) toe.
- **Verduurzaming en dierenwelzijn**: de vraag naar duurzaam en verantwoord geteelde biologische producten neemt toe. Ook het bouwen van diervriendelijke stallen hoort hier bij. Daarnaast is 'local sourcing' sterk groeiend.
- **Invoel van de (Europese) politiek** op de sector: dit heeft met name betrekking op milieueisen en eisen aan dierenwelzijn. Een voorbeeld hiervan is het melkquotum dat in 2015 is afgeschaft, waarna boeren hun veestapel zijn gaan uitbreiden. Hierdoor wordt momenteel meer mest en fosfaat geproduceerd dan volgens afspraken met de Europese Unie is toegestaan. Om het mestoverschot te beperken en daarmee de fosfaatuitstoot te reduceren, zal de melkveestapel in 2017 moeten worden verkleind (fosfaatreductieplan van het ministerie van Economische Zaken). De productiegroei wordt hierdoor mogelijk afgeremd.
- **Productie en export**: de agrarische sector is een kapitaalintensieve sector, die afhankelijk is van weer- en seizoensinvloeden. Hierdoor kunnen productie, prijzen en inkomens van ondernemers fluctueren. Een belangrijk deel van de agrarische producten wordt geëxporteerd. De land- en tuinbouw is dan ook sterk afhankelijk van Europese en internationale ontwikkelingen en van de koers van de euro. Handelsboycots (zoals tussen de EU en Rusland) hebben op de sector grote impact.

Bronnen: ABN AMRO (2016), Insights Agrarische sector; ING (2016), Kennis over de economie Agrarische sector; Rabobank (2016), Cijfers en Trends Landbouw en Tuinbouw.

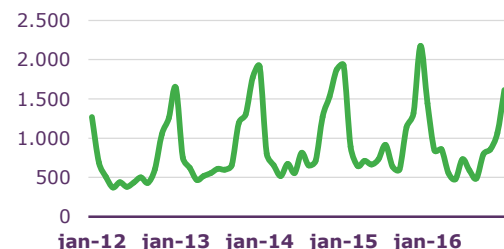
WW-uitkeringen

De land- en tuinbouw wordt gekenmerkt door seizoensarbeid. Dat blijkt ook uit het aantal nieuwe WW-uitkeringen dat ieder jaar in de maanden november, december en januari sterk toeneemt.

Tussen 2012 en 2015 is het aantal nieuwe WW-uitkeringen in de agrarische sector gestegen tot ruim 12.300. In 2016 daalde de WW-instroom met 2.000, een afname van -17%.

In 2016 maakte het aantal lopende WW-uitkeringen in de land- en tuinbouw bijna 2% uit van het totaal aantal WW-uitkeringen.

Ontwikkeling nieuwe WW-uitkeringen 2012-2016

Bron: UWV

Beroepen met de meeste nieuwe WW uitkeringen in 2016 worden hierna weergegeven (top 10). Het gaat om beroepen waar WW'ers afkomstig uit de land- en tuinbouw naar op zoek zijn. Vergeleken met 2015 nam het aantal nieuwe WW-uitkeringen bij de meeste beroepen af. Bij de tractorchauffeur is er zelfs sprake van een zeer forse daling (-48%). Daarentegen groeide het aantal WW'ers dat op zoek is naar een baan als inpakker handmatig (+9%), medewerker groenteteelt (+9%) en agrarisch seizoenskracht groente en fruit (+7%).

Nieuwe WW-uitkeringen per beroep

Top 10 beroepen van inschrijving van WW'ers afkomstig uit de land- en tuinbouw, 2016

Beroep van inschrijving	Aantal nieuw in 2016*	Mutatie 2015-2016
1. Productiemedewerker/ongeschoolde kracht	2.300	-17%
2. Medewerker bloemen- en plantenteelt	1.000	-16%
3. Agrarisch seizoenskracht groente en fruit	700	+7%
4. Medewerker groenteteelt	500	+9%
5. Hovenier	400	-32%
6. Medewerker groenvoorziening (plantsoenen en parken)	200	-9%
7. Magazijnmedewerker	200	-5%
8. Agrarisch seizoenskracht bloemen en planten	200	-25%
9. Inpakker handmatig	100	+9%
10. Tractorchauffeur	100	-48%

* afgerond op 100-tallen

Bron: UWV

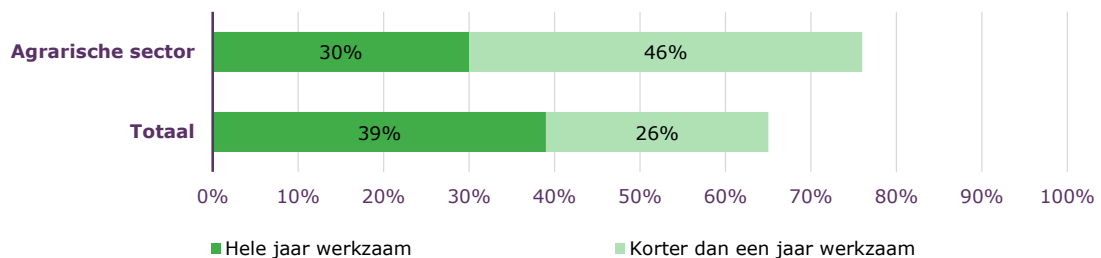
Uit bovenstaande tabel blijkt dat WW'ers afkomstig uit de land- en tuinbouw zich niet alleen inschrijven voor agrarische beroepen, maar ook voor bijvoorbeeld beroepen in de groensector.

Kansen voor werkzoekenden

Ruim drie kwart van de WW'ers die voor hun werkloosheidsperiode in de agrarische sector werkzaam is geweest, slaagt er in om binnen een jaar een baan te vinden. Hiermee is de uitstroom naar werk groter dan gemiddeld. Wel gaat het veelal om kortdurend werk. Dit betekent dat de werkherhvatting niet heel duurzaam is.

Werkherhvattingspercentage binnen 1 jaar

naar duurzaamheid van de werkherhvatting (WW instroom 2014)

Bron: UWV. Kansrijk uit de WW (2016)

Wanneer we kijken naar de agrarische en de groene beroepen is er met name bij **hoveniers** sprake van krapte. Er worden meer nieuwbouwwoningen gebouwd en mensen kiezen er steeds vaker voor om de aanleg en het onderhoud van de tuin door een hoveniersbedrijf te laten doen. Vooral in het seizoen hebben werkgevers moeite gekwalificeerd personeel te vinden. Dit beroep biedt zeer goede kansen.

Beroepen waarbij de kans op werk gemiddeld is of hoger

- [hoveniers, medewerker hoveniersbedrijf](#)
- [greenkeeper, boomverzorger](#)
- [voorman groenvoorziening](#)
- [medewerker agrarisch loonwerk](#)
- [vakbekwaam/zelfstandig medewerker teelt, meewerkend voorman/vakexpert teelt – groene technologie](#)
- [accountmanager agrarische producten](#)
- [medewerker/projectleider/adviseur bodemonderzoek en – sanering](#)
- [milieudeskundige technologie](#)

Bron: UWV

Daarnaast zijn er beroepen waarbij de kansen op werk voldoende tot goed zijn. Binnen de agrarische beroepsrichting is dat het geval bij beroepen op het gebied van groenvoorziening en teelttechnieken. Hierbij moet er wel rekening mee worden gehouden dat het fysiek werk is en dat het werk vaak seizoensgebonden is.

Ook voor milieutechnologen en medewerkers bodemonderzoek en –sanering zijn de kansen op werk voldoende tot goed.

Colofon

Uitgave: UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en –advies
Inlichtingen: lisan.vandenbeukel@uwv.nl
Auteur: Lisan van den Beukel